

támaszgyakorlat: négykézláb járás, nyúlugrás, fókajárás stb. és a szerre történő rárepülés előzte meg a tulajdonképpeni támaszugrás oktatását.

Az ellenőrző ugrások ugyanúgy, mint a magasugrás felmérése bizonyították, hogy elgondolásaink helyesek.

Ezeket a kísérleteket elméleti munkánk igazolására végeztük, óvakodtunk attól, hogy megállapításainkat túlbecsüljük, és a kevésszámú kísérletből általánosításokat vonjunk le. Szükségesnek tartjuk, hogy kísérleteinket több éven keresztül folytassuk, és ennek eredménye fogja eldönteni feltevéseink általános érvényét.

Fekete István,
Tanárképző Főiskola, Szeged

Szemle

RÖVID TUDÓSÍTÁS

A TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLÁK, TANÍTÓ- ÉS ÓVÓNŐKÉPZŐ INTÉZETEK IGAZGATÓINAK ÉS PÁRTTITKÁRAINAK SZOMBATHELYEN 1967. MÁRCIUS 30—31-ÉN TARTOTT ÉRTEKEZLETÉRŐL

Az értekezés napirendjén „Az általános iskolai (óvodai) pedagógusképzés magasabb színvonalra emelésének elvi alapjai, időszerű feladatai és módszerei” című téma szerepelt. Az értekezleten előterjesztett és megvitatott referátum lényegében felölelte mindazokat az elvi és gyakorlati problémákat, amelyek helyes megítélése és megoldása jelentheti a magasabb színvonalú pedagógusképzés megszervezését.

A pedagógusképzés jobbátételének egyik fontos alapelve az, hogy a nyolc osztályos általános iskola egységét a pedagógusképzésben is biztosítani kell, annak ellenére, hogy ma még szervezetileg különálló intézményekben képezik a pedagógusokat az általános iskola 1—4, illetve 5—8. osztálya számára. Szoros elvi és gyakorlati együttműködést kell kialakítani és biztosítani a tanárképző főiskolák és a tanítóképző intézetek között. A tanárképző főiskolák és a tanítóképző intézetek szakembereinek egy asztal mellett és egy bizottságban kell az általános iskolai pedagógusképzés tartalmi és módszertani kérdéseiről tárgyalni. Ezt az együttműködést minden lehetséges tantárgyban, de a neveléstudomány egészét illetően is intézményesen biztosítani kell.

Nem kevésbé fontos elvi kérdés, hogy az általános iskolai (óvodai) pedagógusképzést egybe kell hangolni az általános iskola (óvoda) tartalmi továbbfejlesztésével. Csak egy-két példát ennek illusztrálására: köztudott, hogy egyre nagyobb szerepe van az általános iskolában az osztályfőnöknek, különösen amióta használjuk a Nevelési Tervet is. Akár az osztályfőnöki órák tartalmát nézzük, akár az osztályfőnöki tevékenységet vizsgáljuk, mindenképpen kitűnik e funkció fontossága. Ebből következik, hogy főiskoláinkon erre a feladatra is fel kell készíteni a tanárjelölteket. De számos olyan konkrét tartalmi téma van (és lesz) az általános iskolában, amelynek a konzekvenciáit a képzésben is le kell vonni. Gondolunk az iskolarádió, az iskolatelevízió intenzívebb felhasználására az oktató-nevelő munkában és az erre való felkészítésben, a modern oktatási és nevelési módszerek megtanítására a képzés évei alatt, a környezetismeret és a gyakorlati foglalkozások című tantárgy tartalmi és módszertani továbbfejlesztésére.

Az előző elvekkel függ össze annak az ugyancsak fontos elvi kérdésnek a tisztánlátása és érvényesítése, hogy a tanárképző főiskolák, a tanító- és az óvónőképző intézetek munkáját is a közoktatáspolitikában meghatározott elvek és igények szellemében kell szervezni és fejleszteni, éppenugy, mint ahogyan az általános iskola és az óvoda munkáját is ezek az elvek határozzák meg, illetve fejlesztik tovább. Mindebben az az igény jut kifejezésre a pedagógusképző intézményekkel szemben, hogy a gyakorlati életre, a tantervben meghatározott konkrét általános iskolára és óvodára képezzék a tanárokat, tanítókat, óvónőket, még a részletkérdésekben is igazodva az általános iskola tartalmi és módszertani igényeihez és fejlődéséhez. A referátum is megállapította — a gyakorlati élet ezt már régen igazolta —, hogy nem helyes az a (ma már szerencsére kevesek álláspontja), hogy a jó tanár fogalma azonos a szaktárgyaiban — irodalomban, biológiában

stb. — magasan képzett szakember fogalmával. Mit sem ér a latin és egyéb idegennyelvű szaklIFEJEZÉSEK öZÖNÉVEL tűZDELT és enciklopédikusságra törekvő szakmai felkészültség, ha a leendő pedagógus nem ismeri a gyermek fizikai és szellemi adottságait, vagy az ismeretszerzésnek és ismeretátadásnak törvényszerűségeit, vagy a képességek, a készségek és jártasságok fejlesztésének módszereit, vagy ha gondolkodásának és tetteinek alapja nem a tudományos világnézet. A szaktárgyakban elért magas színvonal egymagában még akkor sem ér sokat, ha tudjuk is, hogy a dialektikus és történelmi materialista világnézetnek a tudományos ismeretek az alapjai. Közismert ugyanis, hogy a világnézet nem valamiféle passzív állapot, hanem feltétlenül tevékenység is, méghozzá szilárd meggyőződéssel végzett tevékenység. Az a lényeg tehát, hogy a pedagógusjelölteket mindenekelőtt pedagógussá kell nevelni és ezenközben kell szaktárgyaiban is kiképezni magas színvonalon és korszerűen.

Nagy hangsúlyt kapott az értekezleten a módszertani és a gyakorlati képzés, továbbá a gyakorló iskola szerepe a pedagógusképzésben. A módszertani képzést — ami a hivatásra való felkészítés egyik legfontosabb területe — a jelenleginél szervezettebben és minőségileg jobban kell és lehet erősíteni. Az egyes tantárgyak módszertanának elméleti és gyakorlati megismertetését és ennek időkereteit az általános iskola jelenlegi tantervéből kiindulva kell meghatározni. Csak így lehet céljának megfelelő a módszertani képzés. Nagyobb szerepet kell kapnia a gyakorlóiskolának is, mert jelenleg alábecsült helyzetben van a jelöltek képzését és nevelését illetően. A gyakorlóiskoláknak „a pedagógusképzés műhelyeinek kellene lenniök, a hivatástudatra nevelés, a mesterségbeli felkészítés magasszínvonalú megvalósítóinak” — állapította meg a referátum.

Számos egyéb gyakorlati és elvi kérdés között szó esett még a nevelőmunka fokozásának szükségességéről a nevelőképzésben, külön tervet szentelve az első évekkel való szervezettebb törődésnek, részletesen tárgyaltak a KISZ szerepéről a pedagógusjelöltek életének és tanulásának szervezésében, szó volt a kollégiumokról és a felsőoktatási módszerek továbbfejlesztéséről is.

Az igazgatók és párttitkárok tanácskozása sok haszonnal járt a pedagógusképzés jövőjét, fejlődését illetően.

Miklósvári Sándor

Varga Tamás, MATEMATIKAI LOGIKA (kezdőknek) I—II., Tankönyvkiadó Budapest, 1966, I. kötet 200 l. 96 ábra, II. k. 278 l. 160 ábra.

Bár az első kötet első kiadása még 1960-ban jelent meg, ennek az ismertetésére is kitérünk, mivel egyrészt ebben a lapban még nem szerepelt az ismertetése, másrészt mivel a negyedik kiadása is megjelent az elmúlt évben.

A hagyományos arisztoteleszi logika a gondolkodás formális törvényeinek feltárása során megrekedt. Hiányosságai elsősorban a matematikában való alkalmazásai során derültek ki. A múlt században a formális logika fejlődése a matematikai logika kapcsán indult meg újra, amelynek első művelői között találjuk többek között a következőket: G. Boole (1815—64), A. de Morgan (1806—78), J. Venn (1934—1923), E. Schroeder (1841—1902), P. Sz. Poreckij (1846—1907), stb.

„A matematikai logika rövid múltra tekinthet vissza, a hagyományos arisztoteleszi logika hosszúra. Mégsincs közöttük más különbség, mint az, hogy az egyik ugyanannak a tudománynak az egyik fejlődési stádiumát

képviseli, a másik a másikat. A hagyományos logika úgy viszonylik a matematikai logikához, mint az embrió a felnőtt szervezethez.” Ezzel az idézettel kezdődik az első kötet utószava, amit a szerző filozófusok egy munkájából idéz. A logika ezt a fejlődését a matematikai módszernek köszönheti. Ennek a módszernek a bemutatását tűzte ki célul a szerző jelen könyvében széleskörű olvasótábor részére.

Az első kötet az ítéletkalkulussal foglalkozik, amely az ítéletek ún. „durva szerkezetét” hivatott vizsgálni. Ennek keretében ismerkedhetünk meg a logikai műveletekkel, a rájuk érvényes azonosságokkal, következtetési formákkal. Az azonos átalakítások teszik lehetővé az összetett ítéleteknek velük egyenértékű, de nyelviileg más szavakkal való megfogalmazását. Az ítéletkalkulus következmény-fogalma különösen fontos szerepet játszik. Végül a logikai műveletek és az elektromos áramkörök közötti kapcsolatot mutatja be az első kötet.

Vannak olyan állítások, amelyeknek logikai értéke (azaz, hogy igaz-e, vagy nem) a bennük szereplő egy, vagy több változótól függ. Ezeket logikai függvényeknek nevezzük, ezek

vizsgálatát tárgyalja a függvénykalkulus, amely az ítéletek „finom szerkezetét” tárja fel. A második kötet foglalkozik az ítéletkalkulussal, ezen belül a kvantorokkal, ezek tulajdonságaival s legfontosabb rájuk vonatkozó azonosságokkal. Az egyváltozós logikai függvényeket mint tulajdonságokat, a kétváltozós logikai függvényeket pedig mint relációkat is bemutatja a szerző. A függelékben elemzi a hagyományos logika szillogizmusait, rámutatva azoknak mesterkéltségére, valamint arra, hogy a matematikai logikán belül mennyire nem játszanak jelentős szerepet. Végül rámutat a szerző a matematikai logika nagy eredményei mellett annak korlátaira is, amikor egy-egy egyszerűen megfogalmazható feladattal mutatja be Gödel tételének és Church tételének a lényegét.

A könyv tartalmát tekintve a matematikai logikai elemeit öleli fel, de mindezt egyszerű, hétköznapi, szinte „matematikamentes” formában tárja az olvasók elé. E munka jelentősége éppen abban van, hogy jó pedagógiai és didaktikai érzékkel, remek ötletekkel, sok-sok hétköznapi példán keresztül vezet el az olvasót az anyag megértéséhez. A feldolgozott anyag megértését segítik elő az egyes fejezetekben szereplő ötletes feladatok is, amelyeknek megoldásai az egyes kötetek végén találhatóak.

A gondosan és ötletesen elkészített ábrák, rajzok és illusztrációk is szórakoztatóan szemléltetik az anyag szinte minden lényeges részletét.

Azért is üdvözölhetjük Varga Tamás könyvét, mivel az első olyan magyar nyelvű könyv, amely alkalmas arra, hogy a széles közvéleményben is megkedveltesse a matematikai logikát, amelynek elemei és szemléletmódja a matematika oktatás korszerűsítése során a közeljövőben elkerülhetetlenül bekerül az általános és a középiskolai anyagba is.

Dr. Szendrei János

FALUSI, TANYAI ISKOLÁSOK

(Tankönyvkiadó, Budapest, 1966. 63. oldal 4,60 Ft.)

Közoktatásunk egyik olyan problémáját vizsgálja „A pedagógia idősebb kérdései hazánkban” c. sorozat ezen kötete, amely minden pedagógusunkat, az általános iskolai tanítóktól a felsőoktatási intézményekben oktatókig, a nevelésügy és ifjúságunk kérdésével kapcsolatban levő intézményeket, szervezeteket egyaránt foglalkoztatja. Az ország különböző területein a még meglevő tanyák és kisközségek gyerekeinek iskoláztatásában je-

lentkező nehézségeket és ezek megoldására tett kezdeményezéseket mutatja be. Ezeknek a hátrányos helyzetben levő gyerekeknek a sorsa, körülményeik javítására tett intézkedések adják a kötet tartalmát.

Horváth György a kötet összeállítója tizenegy írást fog egybe. Anyaga részben már korábban folyóiratokban publikált cikkeket tartalmaz kiegészítve a kötet számára készült hét interjúval. A már, elsősorban a Köznevelésben megjelent cikkek szerzői között tanyai tanítónő és gimnáziumi igazgató egyaránt megtalálható. Az interjúk megszólaltatják a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetőjét és főelőadóját, a szabolcsi továbbképzés felügyelőjét, a szolnok megyei művelődési osztályvezető-helyettesét, a Magyar Nők Országos Tanácsa osztályvezetőjét, a KISZ KB osztályvezetőjét, az AKÖV főelőadóját.

Egy-egy példán keresztül felvillantják a falusi és tanyai osztatlan és részben osztott iskolák pedagógusainak áldozatos és olykor kudarcokkal járó munkáját, a gyerekek sorát — a hajnali ébredést, hosszú gyaloglásokat vagy autóbuszokra, vonatokra való várást téli országtúkon, hideg várótermekben.

Feleletet kapunk a gondok, bajok orvoslásának lehetőségeire. Megismerjük a körzetesítés gyakori megvalósításának eredményeit, nehézségeit. A tanyai kollégiumok (bentlakásos megoldás), bejáró körzeti iskolák szervezése és a részben osztott iskolákba szaktanárok helyezése a megoldáshoz vezető három alapvető mód. Ezek közül különösen az első két lehetőségről több példa bemutatásával kapunk betekintést. (Pl. Szabolcs-Szatmár megye, Szolnok megye adatai — vagy az újfelhértói tanyai kollégium szervezésének körülményei stb.) Megismerjük ezekből pedagógusok, társadalmi szervek összefogását, harcát az ilyen irányú munkában.

A gyűjtemény másik része elsősorban az általános iskola elvégzése után középiskolákba került tanyai falusi gyerekek problémáival foglalkozik. A bejárás, a kollégiumi elhelyezés lehetőségei és körülményei, az externátusi rendszer kérdései ezek.

A kötetet képanyag és diagrammok teszik teljessé.

Érdeemes volt ezt a jó gyűjteményt megjelentetni. Általa teljesebb képet kapunk erről az évek óta megoldásra váró feladatról, az eddigi eredményekről, a társadalmi összefogás hasznosságáról és szükségességéről a további teendők elvégzéséhez.

Orosz Gábor
Nyíregyháza